

nota

Werkprogramma 2011
Stand van zaken november 2010

Inlichtingen bij
Paul Schnabel
p.schnabel@scp.nl
T 7798
kamer C-534

Datum
9 november 2010

Kenmerk
U-20100202/ps

C.c.

r:\al\schippers\werkprogram
ma's raden en
scp\werkprogramma scp
2011 doc

Het SCP-Werkprogramma 2011 is, evenals de vorige versie, geordend via vijf strategische thema's. Deze zijn Schaarste en Transitie, Dynamiek en zekerheid in een globaliserende samenleving, Openbaar bestuur van de toekomst: over legitimiteit en vertrouwen, Sociale samenhang en scheidslijnen in de samenleving, en Nieuwe technologieën..

Met uitzondering van 'Nieuwe technologieën' sluiten de overige vier kabinetsthema's, met actuele accentueringen, nauw aan op de onderzoekslijnen die voor het SCP al langer maatgevend zijn. Gezien de missie van het planbureau is het thema '*Sociale samenhang en scheidslijnen in de samenleving*' voor het SCP het meest 'eigen'.

Veel van de door het SCP in 2011 uit te voeren projecten vloeien voort uit eerder gemaakte afspraken of verkregen opdrachten. De *Sociale Staat van Nederland* (SSN) verschijnt iedere twee jaar op verzoek van het parlement. De SSN geeft een stand van zaken en de ontwikkelingen in de tijd wat betreft de kwaliteit van leven van de Nederlandse burgers. In 2011 verschijnt de zesde editie. Er zijn daarnaast langjarige afspraken met departementen over de opstelling van bijvoorbeeld het *Jaarrapport Integratie*, de *Discriminatiemonitor*, de *Monitor Sociaal Vitaal Platteland*, de *Emancipatiemonitor*, de *Rapportage Sport*. Het *cultureel draagvlak* is een meerjarig onderzoeksprogramma, dat voor OCW wordt uitgevoerd en doorloopt tot 2013.

Veel SCP-rapporten zijn gebaseerd op door het CBS verzamelde en ter beschikking gestelde gegevens. Daarnaast voert het CBS voor het SCP ook enkele grote surveys uit: het AVO (gebruik van voorzieningen in de publieke sector), het Tijdsbestedingsonderzoek en het onderzoek Culturele Veranderingen (opvattingen en houdingen van de Nederlandse bevolking). In 2011 worden nieuwe dataverzamelingsrondes van diverse surveys voorbereid. Ook in 2011 zal het SCP ten behoeve van het kabinet per kwartaal rapporteren over de uitkomsten van het in 2008 gestarte regelmatige onderzoek naar zorgen en maatschappelijke kwesties die leven in de bevolking en van belang zijn voor de politiek (Continu Onderzoek Burgerperspectieven). Uiteraard wordt door het SCP ten behoeve van de rapporten ook intensief gebruik gemaakt van door internationale organisaties verzamelde gegevens (OESO, Eurobarometer, Eurostat, European Social Survey).

Het SCP is altijd in nauw overleg met de departementen over hun informatie- en onderzoeksbehoeften. Mochten zich actuele vraagstukken voordoen, dan zal de (beperkte) vrije ruimte in goed overleg worden ingevuld. Dit betekent dat het voorliggende werkprogramma continu zal worden geactualiseerd.

Veel projecten en onderwerpen hebben een meerjarig karakter en een deel van het werkprogramma van het SCP is ook breder en algemener van aard, hetgeen goed past bij de thema-indeling. In dit SCP-werkprogramma 2011 zijn alleen die projecten en onderzoeken vermeld die zeker in 2011 ter hand zullen worden genomen. Thema's en onderzoeken die nog in een pril stadium van verkennen van mogelijkheden verkeren, laten we hier buiten beschouwing.

Schaarste en transitie

Bij het strategische thema 'Schaarste en transitie' gaat het vanuit sociaal perspectief over de gedragsveranderingen die gepaard gaan met of noodzakelijk zijn in het kader van mondiale trends als bevolkingsgroei, klimaatverandering en vergrijzing. Internationaal wordt veel verwacht van technologie-oplossingen om schaarstevraagstukken aan te pakken. Maar welke aanknopingspunten zijn er voor beïnvloeding van individueel en collectief gedrag? Ook thema's als duurzaamheid, risicosamenleving en onveiligheidsgevoelens bij burgers zijn onder dit thema te scharen. Ook wordt in 2011, in samenwerking met de andere planbureaus en het CBS gewerkt aan een *nieuwe editie van de Monitor Duurzaam Nederland*. De monitor presenteert een verzameling indicatoren, die een beeld geven van de duurzaamheid van de Nederlandse samenleving door de tijd heen en ten opzichte van andere Europese landen. Op basis hiervan identificeert en analyseert de monitor de 'zorgen voor morgen'. Het SCP heeft met het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid van het ministerie van V&W een meerjarige overeenkomst gesloten over het verrichten van onderzoek naar de sociale en culturele aspecten van *mobiliteit en mobiliteitsgedrag*. Onderzoeksthema's zijn het mobiliteitspatroon van de Nederlandse bevolking in het algemeen en specifieke groepen daarbinnen zoals ouderen, tweeverdieners, allochtonen e.d. Daarnaast is behoefte aan inzicht in de effectiviteit van beleidsinstrumenten die aangrijpen op het gedrag van burgers.

Dynamiek en zekerheid in een globaliserende samenleving

'Dynamiek en zekerheid in een globaliserende samenleving' is een thema dat steeds terugkeert in de kwartaalrapportages van het Continu Onderzoek Burgerperspectieven en in internationaal vergelijkend verband in de jaarlijkse *Europese Verkenningen* (i.s.m. het CPB). Ook in 2011 zullen we deze rapportages voortzetten, al zal de vorm misschien wat anders zijn. Tevens pellen we de betrokkenheid van de burgers bij ontwikkelingssamenwerking, op basis van Europese enquêtegegevens.

Het SCP maakt deel uit van het Central Coordinating team van het *European Social Survey*, waarin meer dan dertig landen participeren. Het ESS maakt op veel terreinen een vergelijking tussen landen mogelijk op het gebied van attitudes en opvattingen, zoals bijvoorbeeld veiligheid, vertrouwen, sociale cohesie en sociale zekerheid. In 2011 komen gegevens beschikbaar over de gevolgen van de economische crisis.

Religie komt aan de orde in drie publicaties. In aansluiting op het nog in 2010 te verschijnen 'Oude religie en nieuwe spiritualiteit' wordt een beknopte monografie gemaakt over religie en alternatieve spiritualiteit in internationaal perspectief. Ook wordt in samenwerking met de Universiteit van Tilburg een bundel samengesteld over *Religion and civil society in Europe* die in sterke mate gebaseerd zal zijn op gegevens van de European Values Study (EVS).

In 2011 zal een onderzoek worden afgesloten naar de *Religieuze oriëntatie en religieus gedrag bij moslims in Nederland*. Deze studie brengt op basis van kwantitatieve gegevens (ontwikkelingen in) religieus gedrag en oriëntatie van moslims in Nederland in kaart. De aandacht gaat in het bijzonder uit naar moslims van Turkse en Marokkaanse komaf. Daarnaast worden ook andere niet-westerse groepen in het onderzoek betrokken. De belangrijkste vraag is of er sprake is van secularisering of dat de ontwikkelingen juist wijzen op een toenemend belang van religie. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met de Universiteit Utrecht.

Openbaar bestuur van de toekomst: over legitimiteit en vertrouwen

'Openbaar bestuur van de toekomst: over legitimiteit en vertrouwen' wordt als het ware voorbereid in eveneens de kwartaalrapportages van het *Continu Onderzoek*

Burgerperspectieven, maar ook in de rapporten over de prestaties van de lokale en nationale overheid, in het laatste geval ook in internationale vergelijking. Zeker als het gaat om vertrouwen en legitimiteit moet de positie van het openbaar bestuur ook in het licht gezien worden van de ontwikkelingen in de 'civil society' en van het gevoel van veiligheid of maatschappelijk en politiek onbehagen dat burgers ervaren. Als vervolg op eerder onderzoek naar maatschappelijke organisaties en vrijwilligerswerk zal met behulp van het Leids Partijledenonderzoek (LPO) 1999 en 2008 worden ingegaan op *motieven voor lidmaatschap, verschillen in activiteit en verschuivingen in betrokkenheid en participatie*.

In 2011 komen ook gegevens beschikbaar uit het European Social Survey over de houdingen ten opzichte van politie en rechtspraak in meer dan 30 Europese landen.

In een in 2011 af te sluiten onderzoek naar *morele kwesties* kijken we naar de publieke opinie over drie morele kwesties, namelijk abortus, euthanasie en de doodstraf. Op basis van diverse databestanden worden opvattingen van Nederlanders hierover geplaatst in de tijd, in internationaal perspectief en in onderling verband. Op basis van het onderzoek 'Culturele veranderingen in Nederland 2010/2011' en andere bronnen zal het onderwerp vervolgens kwalitatief verder worden uitgediept.

De in 2004 door het SCP uitgevoerde *internationale vergelijking van publieke prestatie*, gerapporteerd in 'Public sector performance' heeft veel belangstelling getrokken. Actualisatie en verbetering is gewenst, met het accent op ingezette middelen en de daaruit resulterende effecten. Op een aantal terreinen zijn nu betere cijfers beschikbaar dan destijds. Dit onderzoek wordt op verzoek van het ministerie van BZK uitgevoerd.

Veel burgers hebben, bijvoorbeeld als patiënt, als leerling, als reiziger of als werkloze, te maken met de overheid als publieke dienstverlener. In 2002 en 2006 heeft het SCP een enquête aan burgers voorgelegd met vragen over de *door burgers ervaren kwaliteit van dienstverlening*, waarbij verschillende aspecten van kwaliteit worden onderscheiden. In deze rapportage wordt verslag gedaan van een nieuw onderzoek naar de door burgers ervaren kwaliteit van de publieke dienstverlening.

In het project 'Maten voor gemeenten' rapporteert het SCP op verzoek van het ministerie van BZK jaarlijks over de *prestaties en kosten van gemeentelijke dienstverlening*. Deze rapportage biedt aanknopingspunten voor verbetering van de publieke dienstverlening. Het rapport biedt een ondersteuning voor het jaarlijkse bestuurlijk overleg en is opgenomen als bijlage bij de begroting van het ministerie van BZK ter verantwoording van de transparantie van de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten.

Het SCP heeft een vraagmodel woondiensten ontwikkeld, dat begin 2006 is gepubliceerd. Inmiddels zijn nieuwe gegevens beschikbaar gekomen. Het bestaande model zal worden geactualiseerd en verbeterd. Het accent ligt op de *gevolgen van beleidsingrepen (huurprijs, fiscale behandeling eigen woning) op de koopkracht en het woongedrag van huishoudens*.

In 2009 is het SCP een onderzoek gestart naar *beleidsvorming in het onderwijs*. Dit project wordt in 2011 afgerond. Nagegaan wordt welke partijen er in de verschillende fasen van het beleidsvormingsproces bij het beleid zijn betrokken. Vervolgens zal de beleidsvorming in de onderwijssector worden geïllustreerd aan de hand van een aantal belangrijke onderwijsthema's zoals het onderwijsstelsel (inrichting, aansluitingsproblemen) en de kwaliteit van het onderwijs. Het onderzoek bestrijkt de periode 1990-2010.

Sociale samenhang en scheidslijnen in de samenleving

'Sociale samenhang en scheidslijnen in de samenleving' zijn voor een belangrijk deel de maatschappelijke scheidslijnen van nu, mogelijk versterkt door de

recessie. Dit is bij uitstek het thema waar een groot deel van het werkgebied van het SCP op aansluit. In het werkprogramma van het SCP is er altijd al veel aandacht geweest voor de kwetsbare groepen en de groepen op achterstand: laagopgeleiden, niet-westers allochtonen, arbeidsongeschikten, ouderen. In het Werkprogramma 2011 zijn er zowel op het niveau van het individu als op de niveaus van gezinnen, groepen, wijken of leefomstandigheden projecten opgenomen om achterstanden in kaart te brengen en toegankelijk te maken voor beleidsinterventie.

Achtereenvolgens vermelden we voor de verschillende subthema's waarop het SCP actief is wat de plannen voor 2011 zijn.

➤ Arbeid, armoede, sociale uitsluiting

De onderzoekslijn op het terrein van *armoede en sociale uitsluiting* wordt voortgezet, waarbij zowel gestreefd wordt naar monitoring als verdieping. In 2011 krijgt dit onder meer gestalte in de vervolgmeting naar het aantal kinderen dat om financiële redenen niet deelneemt aan sport, verenigingen en clubs. Ook zal worden gerapporteerd over de *gevolgen van armoede in de jeugd* tijdens de volwassenheid, het zogenoemde 'littekeneffect'.

Een nieuw onderzoeksproject betreft de periodieke analyse van ontwikkelingen aan de *vraag- en aanbodzijde van de arbeidsmarkt*. Het arbeidsaanbodpanel loopt sinds 1985 en is een tweemaaljaarlijks onderzoek onder ongeveer 5.000 werkenden en niet-werkenden. Het vraagpanel wordt sinds 1989 iedere twee jaar afgenomen bij ca. 2.000 bedrijven met vijf of meer werknemers. De gegevensreeksen werden in het verleden door de Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek (OSA) verzameld en zijn voor het wetenschappelijk arbeidsmarktonderzoek en de evaluatie van beleid van groot belang. Het SCP is met het ministerie van SZW overeengekomen de dataverzameling en rapportages in de periode 2010-2017 te verzorgen, met de mogelijkheid tot verlenging. In 2011 zal worden gerapporteerd over de uitkomsten van het Arbeidsvraagpanel 2009/2010. Naast de trendrapportages zal het SCP op grond van deze panels ook over specifieke onderwerpen berichten. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij de 'Strategische Kennisagenda' van het ministerie van SZW.

Doel van *discriminatiemonitor niet-westerse migranten op de arbeidsmarkt* is om zicht te krijgen op de aard en omvang van arbeidsmarktdiscriminatie van etnische groepen. De monitor verschijnt tweemaaljaarlijks. In de nieuwe editie, die in 2012 verschijnt, gaat in het bijzonder aandacht uit naar discriminatie bij uitzendbureaus. De discriminatiemonitor wordt uitgevoerd op verzoek van het ministerie van SZW.

➤ Leefbaarheid, sociale samenhang, participatie

Het SCP heeft met het ministerie van LNV in 2010 een nieuwe vijfjarige overeenkomst gesloten over voortzetting van onderzoek naar de sociale en culturele ontwikkelingen op het platteland. In de eerste onderzoekperiode is een monitor Sociale Staat van het platteland in gang gezet, in de komende periode wordt die uitgebreid tot een *monitor Sociaal Vitaal Platteland (SVP)*. Het SCP heeft met het (voormalige) ministerie van VROM een nieuwe tweejarige overeenkomst afsluiten over voortzetting van onderzoek naar de *leefbaarheid van probleemwijken*.

Het *Jaarrapport Integratie* is erop gericht om het beleid te informeren over de stand van zaken en ontwikkelingen met betrekking tot de integratie van niet-westerse allochtonen in Nederland. Er wordt ingegaan op structurele kenmerken van de integratie (b.v. onderwijs, arbeidsmarkt, inkomen), op sociaal-culturele kenmerken (b.v. beheersing Nederlandse taal, interetnisch contact, religie). Het onderzoek wordt uitgevoerd op verzoek van het (voormalige) ministerie voor WWI. Het jaarrapport verschijnt in het najaar van 2011.

In vervolg op onze deelname aan en bijdrage voor het EU-project Changing Perceptions of Security and Interventions (CPSI), zijn we in 2010 gestart met een secundaire analyse van *angst voor slachtofferschap van criminaliteit* onder burgers in Amsterdam. Voor CPSI hebben we een conceptueel kader voor angst voor slachtofferschap ontwikkeld en een survey gehouden onder de bevolking van Amsterdam. De data die daarmee zijn verzameld, gaan we analyseren teneinde te achterhalen welke factoren ten grondslag liggen aan de angst voor slachtofferschap.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau onderzoekt al sinds 1994 de kwaliteit van leven, de leefsituatie en de maatschappelijke participatie van *mensen met functiebeperkingen* in Nederland. In 2011 zal het SCP de uitkomsten publiceren van een internationale vergelijkende studie naar de achterstanden in subjectief welbevinden van mensen met langdurige beperkingen. Voortbouwend op deze uitkomsten zal naar verklaringen voor deze achterstanden gezocht worden. Daarbij zal samengewerkt worden met andere onderzoeksinstituten en veldorganisaties.

Het ministerie van VWS heeft aan het Sociaal en Cultureel Planbureau gevraagd om onderzoek te blijven doen naar de *werking van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)*. Dit evaluatieonderzoek vloeit voort uit artikel 24 van de wet, waarin staat dat deze periodiek zal worden geëvalueerd. Het gaat bij de evaluatie om de vraag of de Wmo gemeenten voldoende mogelijkheden biedt om de doelen van de wet (zoals maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid) naderbij te brengen. Het SCP kijkt naar de landelijke werking van de wet en doet geen uitspraken over het beleid, de prestaties en effecten in individuele gemeenten. De eerste evaluatie betrof de periode 2007-2009, thans is een begin gemaakt met de tweede fase, die loopt van 2010 tot en met 2013.

Een belangrijke financiële randvoorwaarde voor de uitvoering van de Wmo is een toereikend macrobudget. Over de *toereikendheid van het macrobudget voor de huishoudelijke hulp in de Wmo* wordt door het SCP als onafhankelijke derde gerapporteerd aan het bestuurlijk overleg tussen Rijk en gemeenten. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen een voorlopig advies (1 april) en een definitief advies (15 augustus). Dit advies wordt uitgebracht op verzoek van het ministerie van VWS.

➤ Participatie in de vrije tijd

Tal van activiteiten (in de vrije tijd) vinden samen met anderen plaats. De omvang en samenstelling van sociale netwerken beïnvloeden mede wie waaraan deelneemt. Van deelname wordt verwacht of verondersteld dat het positieve invloed heeft op gevoelens van saamhorigheid en onderlinge betrokkenheid. In aanvulling op onderzoek naar lidmaatschappen van organisaties, vrijwilligerswerk en deelname aan bestuurlijk geïnitieerde *participatievormen*, verkent het SCP thans sociale en politieke participatie in lossere kleinschalige verbanden. Na een nog in 2010 uit te brengen voorstudie over 'informele groepen' zullen in 2011 nieuwe gegevens worden verzameld met een landelijk survey en lokale of terreinspecifieke case studies.

De bestudering van de publieke belangstelling van media, kunsten en cultureel erfgoed vormt de kern van een meerjarige opdracht van het ministerie van OCW. Hierover wordt periodiek gerapporteerd in een serie met de titel *Het Culturele Draagvlak*. In 2010 wordt gestart met een verdiepende studie naar *receptieve cultuurdeelname*. Centraal in deze studie staat de ontwikkeling in de omvang en samenstelling van het publiek van podiumkunsten en beeldende kunsten. De nadruk ligt op de periode van vanaf 1995 en de studie gaat in op zowel traditionele en populaire cultuur. Beeldvorming en waardering zullen bijzondere aandacht krijgen.

In opdracht van het ministerie van VWS produceert het SCP de *Rapportage Sport*. In aanloop naar editie 2012/2013 zal het sportonderzoek gericht zijn op effecten/consequenties van verschillen in sportdeelname, in het bijzonder de

sociale binding tussen sporters. Ook onderzoek naar sportdeelname in informele groepen wordt verder uitgewerkt.

Binnen de onderzoekslijn *Sociale context van de tijdsbesteding* wordt onderzocht met wie Nederlanders hun tijd doorbrengen. De dalende tijd die mensen aan sociale contacten registreren wordt mogelijk gecompenseerd gemedeerde contacten en door toegenomen activiteit met anderen buiten de deur. Speciale aandacht gaat uit naar verschillen in omvang en versnippering van vrije tijd tussen vrouwen en mannen (in samenhang met de verdeling van betaald werk en zorgtaken) en de verschillen in de beleving van de vrije tijd.

Sociale contacten krijgen steeds vaker vorm in een digitale omgeving. Online contacten brengen ook risico's met zich mee, ondermeer onwenselijk contact met vreemden en ongepast gedrag door kinderen zelf zoals cyberpesten. In het kader van het tweejarige Europese project *EU kids online II* (2009-2011) wordt onderzocht hoe jongeren (9-16-jaar) omgaan met risico's en welke invloed ouders hebben op het risicogedrag van hun kinderen.

In het onderzoeksproject *Uithuizige vrijetijdsbesteding* wordt nagegaan in hoeverre personen met uiteenlopende hoeveelheid vrije tijd buitenshuis participeren aan verschillende vormen van vrijetijdsbesteding en hoe vaak. Nader ingegaan wordt op de vrijetijdsparticipatie van verschillende groepen met bijzondere aandacht voor het tijdstip waarop men er opuit gaat, de sociale dimensie van de vrije tijd, de breedte van hun vrijetijdsrepertoire en de vrijetijds mobiliteit.

➤ Jeugd, gezin, emancipatie

Naast de reeds genoemde projecten met betrekking tot armoede en sociale uitsluiting bij kinderen verricht het SCP ook vanuit andere invalshoeken onderzoek naar kinderen en jongeren. Het *gezinsrapport* dat eind 2010 zal verschijnen biedt een algemeen beeld van hoe het in en rondom gezinnen toegaat. In 2011 zal een vervolgstudie worden uitgevoerd over enkele specifieke groepen, waaronder in elk geval allochtone gezinnen.

In 2010/2011 verricht het SCP op verzoek van het ministerie van VWS en het IPO in samenwerking met het CBS een grootschalige enquête naar de behoefte aan en het gebruik van *jeugdzorg*. De gegevens zullen worden gebruikt voor verbetering van het ramings- en verdeelmodel jeugdzorg: het huidige model betreft de provinciale jeugdzorg, het nieuw te ontwikkelen ramings- en verdeel model het totaal van de jeugdzorg. In opdracht van het ministerie van OCW rapporteert het SCP over ontwikkelingen in de *acceptatie van homoseksualiteit* in Nederland. In het najaar van 2010 verzamelt het CBS opnieuw gegevens voor de SCP-survey Culturele Veranderingen in Nederland. Daarnaast worden homo- en biseksuele mannen en vrouwen van 16 jaar en ouder ondervraagd. Behalve hun perceptie van de acceptatie van homoseksualiteit zal uitgebreid worden ingegaan op gevoelens van onveiligheid, ervaren homonegatief geweld en de aangiftebereidheid onder slachtoffers van dat geweld. Op verzoek van OCW zal bovendien onderzoek worden gedaan naar de ervaringen van transgenders.

In opdracht van ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid start medio 2010 een onderzoek naar de behoefte aan en het gebruik van *verlofregelingen*. Op basis van literatuuronderzoek en analyse van drie jaargangen van de Enquête Beroepsbevolking, wordt nader ingegaan op trends in de behoefte aan en het gebruik van verlofregelingen. Ook mogelijke verklaringen voor verschuivingen op dat vlak komen aan bod.

Het combineren van arbeid en zorg is een belangrijk aandachtsgebied van overheidsbeleid. De kinderopvang speelt hierbij een centrale rol. Het in 2007 gepubliceerde vraagmodel *kinderopvang* is nog gebaseerd op het oude stelsel. In 2005 is de nieuwe wet kinderopvang van kracht geworden. Op basis van nieuwe

gegevens zal het vraagmodel worden geactualiseerd en verbeterd. Dit vraagmodel zal worden gebruikt voor het maken van ramingen en het doorrekening van de gevolgen van beleidsopties.

Op verzoek van de commissie Monitoring Talent naar de Top zal het SCP onderzoek verrichten over de ontwikkeling van het *aandeel vrouwen in topfuncties*.

Een belangrijk doel in het emancipatiebeleid is het verhogen van het aandeel vrouwen dat *economisch zelfstandig* is. Veel vrouwen zeggen daar belang aan te hechten, maar geven desondanks vaak de voorkeur aan een kleine deeltijdbaan, met dito inkomen. In 2010 is een onderzoek gestart om na te gaan wat vrouwen en mannen verwachten van het inkomen van de vrouw, hoe partners omgaan met de (vaak ongelijke) financiële inbreng van de vrouw en de man en welke rol financiële overwegingen hebben bij het bepalen van de arbeidsduur van de vrouw en de man.

De *schaal in het onderwijs* staat ter discussie; verschillende politieke partijen bepleiten terugkeer naar de kleine schaal. De afgelopen 10 à 15 jaar zijn soms zeer grote eenheden (besturen, instellingen) gevormd, maar binnen die grote eenheden functioneren allerlei kleinere verbanden. Wij verkennen op welke verschillende manieren dergelijke grote eenheden de uitvoering hebben georganiseerd en wat er bekend is over de effecten van schaalgrootte op schoolprestaties en welbevinden van leerlingen.

In 2011 onderzoeken we in hoeverre de *contextkenmerken op het niveau van scholen en wijken van invloed zijn op de onderwijsuitkomsten*. De nadelige effecten van veel niet-westerse allochtone medeleerlingen in een klas zijn het afgelopen decennium verminderd, en inmiddels vrij gering. In de diverse beleidsnota's over segregatie wordt menging van leerlingen echter vooral gepropageerd vanwege het 'samen leren leven'. De empirische kennis hierover is nog beperkt; zijn gemengde basisscholen goed voor de wederzijdse beeldvorming, verdraagzaamheid en acceptatie tussen autochtone en niet-westerse allochtone leerlingen?

➤ Gezondheid en zorg

In 2004 liet het SCP een onderzoek naar de *gezondheid en het welzijn van allochtone ouderen* uitvoeren. Het verslag van dit unieke onderzoek wordt nog steeds veel geciteerd, maar raakt langzamerhand wel gedateerd. Het SCP streeft ernaar dit onderzoek in 2011 te repliceren. Als voorbereiding daarop gaan we in 2011 door middel van expertmeetings na welke vraagstellingen het meest geschikt zijn voor de doelgroep.

Al enkele keren bracht het SCP overzichtsrapporten uit over de *verleners van mantelzorg* in Nederland (2003, 2009). Het voornemen is begin 2012 opnieuw de stand van zaken op te maken met behulp van een bevolkingsonderzoek. Onderwerpen zijn onder andere: 1) aard en omvang van de geboden mantelzorg, 2) de combinatie van betaalde arbeid en mantelzorg en 3) de behoefte aan en het gebruik van ondersteuning door mantelzorgers. Het onderzoek, waarvan de voorbereiding in 2011 start, is in opdracht van het ministerie van VWS.

In 2010 verschijnt het verslag van een kwalitatief onderzoek naar *gezondheidsopvattingen*. Het voornemen bestaat uit onderzoek op twee manieren te vervolgen. De eerste is een kwantitatief onderzoek naar gezondheidsopvattingen. Dit onderzoek leert hoe groot de groepen zijn die er specifieke opvattingen over gezond leven op na houden en die op een specifieke manier met preventiebeleid dienen te worden benaderd. Daarnaast zou het onderzoek de kwantitatieve onderbouwing kunnen geven voor belangrijke onderwerpen uit het kwalitatieve onderzoek als de definitie van gezondheid door burgers, waarom mensen zich ondanks een ziekte gezond voelen, de beleving van gezondheidsinformatie en wie hoe zelf werkt aan de gezondheid.

De vraag naar langdurige zorg legt een aanzienlijk en toenemend beslag op de collectieve middelen. De ontwikkeling van deze vraag en de resulterende personele en financiële kosten blijft aandacht vragen. Het SCP richt zich daarbij op verzoek van het ministerie van VWS op de ouderenzorg en de zorg voor mensen met verstandelijke beperkingen. Zij vormen de grootste groep vragers naar en gebruikers van langdurige zorg.

Van de burger wordt steeds meer verwacht. Hij/zij moet zijn eigen ziekte managen, moet zich gezond gedragen, moet participeren en moet voor zijn naasten zorgen. Hij/zij krijgt veel, vaak te veel informatie om dat te doen. De (on)mogelijkheid om met gezondheidsinformatie om te gaan, gezond te kunnen leven en te kunnen participeren, zijn wellicht bepalend voor de sociale ongelijkheid in gezondheid in de komende tijd. Doel van dit onderzoek is in beeld te brengen welke groepen de winnaars en welke de verliezers zijn. Nagegaan wordt of hierbij kan worden samengewerkt met de Raad voor de Zorg. In 2011 verschijnt de Rapportage *kwetsbare ouderen*. Deze rapportage laat zien welke ouderen in Nederland kwetsbaar zijn of worden, hoe de omvang van deze groep zich in de komende decennia zal ontwikkelen en welke mogelijkheden de overheid heeft om kwetsbaarheid in de oudere bevolking te voorkomen of te verminderen. Het ministerie van VWS is opdrachtgever van dit onderzoeksproject.